

معرفی هنر شرقی از یاد رفته‌ی «عکاسی» و مقایسه‌ی آن با هنر غربی «استنسیل»

دلارام کاردار طهران^۱

کارشناس ارشد ایرانشناسی، گرایش اصول نسخه‌شناسی مرمت نسخه‌های خطی، پژوهشگر و مترجم مستقل

چکیده

پیش از اختراع عکاسی به شیوه‌ی امروزی که در سده‌ی نوزدهم میلادی رخ داد، در ایران دوره‌ی صفوی و در زمان شاه طهماسب، هنری تحت عنوان «عکاسی» مرسوم بوده که مبدع آن را مولانا کپک هروی می‌دانند. این هنر که برای تزئین نسخه‌های خطی به خصوص مرقعات استفاده می‌شده، بدین صورت اجرا می‌شده است که نقوش مختلفی را بر روی مقوا طراحی و سپس جدا می‌کردند و شابلون به دست آمده را بر حاشیه‌ی مرقعات می‌انداختند، و با رنگ‌های انتخابی، روی الگو را رنگ‌گذاری می‌کردند. با مطالعه و بررسی تزئینات عکاسی در نسخه‌های خطی، شباهت‌هایی میان این هنر و استنسیل مشاهده می‌شود. از این رو، نگارنده بر آن شد تا این دو هنر را با یکدیگر مقایسه کند. سؤالاتی که در این خصوص در ذهن شکل گرفت، عبارتند از: ریشه‌ی هر یک از این دو هنر به کدام جغرافیا باز می‌گردد؟ چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی میان این دو وجود دارد؟ و آیا امروزه هنر عکاسی و استنسیل همچنان در میان هنرمندان رایج است؟ اطلاعات این پژوهش به شیوه‌ی کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده و نتایج حاصل که به صورت توصیفی-تحلیلی ارائه شده حاکی از آن است که ریشه‌ی هنر عکاسی به مشرق زمین و هنر استنسیل به مغرب زمین باز می‌گردد و تفاوت‌های این دو در کاربرد هر یک و جزئیاتی در شیوه‌ی اجرای آن‌هاست. از دیگر تفاوت‌ها می‌توان به این اصل اشاره کرد که متاسفانه امروزه، هنر عکاسی، بر خلاف استنسیل، رایج نیست و جزو هنرهای از یاد رفته محسوب می‌شود.

واژگان کلیدی: عکاسی، استنسیل، دوره‌ی صفوی، تزئینات نسخ خطی، مولانا کپک هروی